

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wonen in de stad

1 maximumscore 3

drie van de volgende kenmerken:

- Het zijn laagbouwoningen (met een verdieping) aan een ruime straat.
- Afgeronde hoeken (hier en daar) maken het straatbeeld afwisselend en/of vloeiend.
- De witte gevels (met gekleurde deuren en kozijnen) geven de woningen / de straat een fris en helder aanzien.
- De woningen hebben relatief veel glas, dus er komt veel licht binnen.
- Er is (ondanks de zakelijke vormgeving) vrij veel afwisseling in de gevels: lijsten steken bijvoorbeeld naar buiten of springen naar binnen en/of er is afwisseling in kleur (primaire kleuren naast wit en grijs).
- Er zijn binnentuinen (figuur 1) en/of iedere woning heeft een klein voortuintje.

per juist kenmerk

1

2 maximumscore 3

drie van de volgende aspecten:

- De huizen zijn allemaal even hoog (in de hele wijk).
- De witte wand boven de deuren verbindt de afzonderlijke huizen optisch tot één geheel, of: de horizontale gevelindeling (benedenverdieping, witte strook en raampartij bovenverdieping) loopt door over de hele straatlengte, of: alle huizen zijn (even hoog en) 'naadloos' aan elkaar gezet.
- De doorlopende gevelindeling wordt versterkt door de uniforme kleur: alle deuren zijn rood (en de kozijnen beneden zijn grijs), de gevelstrook is wit gepleisterd en de bovenste kozijnenreeks is geel.
- Het hoekpand is rond, waardoor twee straten vloeiend in elkaar overlopen.
- Elk huis heeft eenzelfde tuinmuurtje en een 'hek' van (blauwe) buizen.

per juist aspect

1

Vraag	Antwoord	Scores
3	maximumscore 2 twee van de volgende verschillen: <ul style="list-style-type: none">– Het flatgebouw is hoog (en smal): er kunnen veel mensen op relatief weinig grondoppervlak wonen. De omringende wijk heeft lagere woonhuizen (met hooguit twee of drie woningen boven elkaar).– Het flatgebouw vormt één vrijstaand woonblok in een wijk met aaneengesloten woonblokken (die hele straten vormen).– Het flatgebouw is open / transparant van vormgeving (veel glas); de huizen in de omgeving zijn meer gesloten.– De galerijen vormen ‘binnenstraten’ waar de afzonderlijke woningen op uitkomen; de huizen in de omgeving komen meteen op de openbare weg uit.	
	per juist verschil	1
4	maximumscore 2 twee van de volgende antwoorden: <ul style="list-style-type: none">– Iedere woning heeft over de hele hoogte en breedte van de gevel glas (ramen en balkondeur). Dit geeft veel openheid en/of licht in het interieur.– Iedere woning heeft over de hele breedte een balkon: je kunt de vertrekken ‘open’ maken en/of je kunt buiten zitten.– De afrastering van de balkons is transparant. Daardoor wordt het uitzicht niet belemmerd.– Het flatgebouw heeft een vrije ligging: de rest van het kavel is niet bebouwd.	
	per juist antwoord	1
5	maximumscore 1 Deze techniek werkt snel en efficiënt: de verschillende onderdelen kunnen in serie in de fabriek geproduceerd worden en op de bouwplaats gemonteerd worden.	
6	maximumscore 2 De architecten van het Modernisme streefden naar (twee van de volgende): <ul style="list-style-type: none">– betaalbare woningen voor iedereen.– een betere leefbaarheid (en hygiëne) door voldoende ‘licht, lucht en ruimte’ voor de bewoners.– vormgeving van de woonomgeving in overeenstemming met de moderne tijd (‘less is more’): strakke, moderne materialen (zonder toegevoegde ornamenten) en/of hoogbouw.	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
7	maximumscore 2 twee van de volgende argumenten: <ul style="list-style-type: none">– De (relatief goedkope) hoogbouw (die na de oorlog werd gebruikt) leidde tot uniforme wijken die vaak uitsluitend uit hoge galerijflats bestonden. Er ontstaat dan al gauw een gevoel van anonimiteit.– De omgeving van hoogbouwwoningen is vaak ‘doods’ door de vele parkeerplaatsen en/of doordat de basementen van deze flats vaak uit garages en bergruimtes bestaan.– Bewoners hebben weinig contact met de omgeving, wat tot vervreemding en/of isolement kan leiden.	
	per juist argument	1
8	maximumscore 4 vier van de volgende antwoorden: <ul style="list-style-type: none">– Het complex ligt aan het water, wat bewoners een fraai uitzicht biedt.– Het is een tamelijk gesloten bouwvorm, waardoor je veilig / geborgen kunt wonen.– Er zijn binnentuinen in de (rechthoekige) woonblokken aangelegd.– Er is een rond centraal deel (hoger dan de rechthoekige blokken). Deze ‘toren’ maakt het gebouw herkenbaar of karakteristiek en/of de bovenwoningen in de ‘toren’ hebben een weids uitzicht.– Het (omsloten, ronde) binnenplein heeft een levendige (klassieke) vormgeving met halfronde balkons en/of decoratieve elementen (‘gestreepte’ pilasters van lichte en donkere stenen).– Een sierlijk hoog ‘hek’ (met figuratieve elementen) is als decoratief of kunstzinnig object toegevoegd aan het binnenplein.	
	per juist antwoord	1
9	maximumscore 2 twee van de volgende antwoorden: <ul style="list-style-type: none">– In het postmodernisme mag de geschiedenis van de architectuur weer doorklinken: er wordt verwezen naar en geciteerd uit bouwstijlen uit het verleden. (Het Modernisme was juist een breuk met die geschiedenis.)– Functionaliteit is niet langer de basis van de vormgeving: allerlei vormen zijn mogelijk en gebouwen krijgen vaak weer een ‘uniek’ herkenbaar uiterlijk.– Architectuur hoeft niet meer streng en sober te zijn: gebouwen worden weer versierd en/of er wordt vaak kleur toegepast en/of er is plaats voor speelse invallen van de architect.	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Stadsgezichten

10 maximumscore 3

vier van de volgende antwoorden:

- Mensen vieren feest of zijn gelukkig: er wordt gedanst en muziek gemaakt.
- Er wordt gewerkt: bouwvakkers werken aan een dak van een huis en/of iemand zit aan een weefgetouw.
- Er wordt handel gedreven: er zijn winkels / bedrijfjes en/of volgepakte paarden / ezels en/of mensen dragen goederen aan.
- Er wordt zorg besteed aan het uiterlijk van de stad: de gebouwen zijn in goede staat of zien er nieuw en ongeschonden uit.
- Er wordt onderricht gegeven: iemand achter een lessenaar spreekt een gehoor toe.

Indien vier antwoorden juist	3
Indien drie antwoorden juist	2
Indien twee antwoorden juist	1
Indien minder dan twee antwoorden juist	0

11 maximumscore 3

drie van de volgende antwoorden:

- Er is veel overlapping: gebouwen overlappen elkaar of veel figuren verdwijnen half achter elkaar of achter muren.
- De gebouwen op de achtergrond zijn kleiner dan de gebouwen op de voorgrond en/of de torens worden naar achteren toe smaller.
- Er is een suggestie van lijnperspectief: lijnen van zijvlakken van gebouwen lijken naar een horizon te lopen of lijken te convergeren.
- De gebouwen en/of de figuren zijn plastisch door toepassing van licht en schaduw.
- Er is verkorting toegepast, bijvoorbeeld in de zijvlakken van gebouwen en torens.
- Gebouwen zijn gestapeld (waardoor de stad net als Siena op een helling lijkt te liggen).

per juist antwoord	1
--------------------	---

12 maximumscore 2

- Er is nog geen sprake van wiskundig of geconstrueerd lijnperspectief: rechte lijnen (van dakranden en lijsten) wijken naar achteren maar convergeren niet naar verdwijnpunten / vluchtpunten op één horizon 1
- Naar de achtergrond toe worden mensen (en dieren) weliswaar kleiner afgebeeld, maar die verkleining is niet consequent toegepast, of: figuren op de achtergrond zijn soms te groot weergegeven in vergelijking met die op de voorgrond 1

Vraag	Antwoord	Scores
13	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: De voorstelling geeft een gedetailleerd beeld van het gewone, dagelijkse leven in een stad. In de renaissance, met de opkomst van stad en burgerij, krijgt de kunstenaar meer oog voor de omringende wereld. (De voorstellingen uit de middeleeuwen waren overwegend religieus van aard.)</p>	
14	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De regenten die in de zaal vergaderden, werden op deze manier aangespoord om hun werk goed te doen. – Aan de buitenwereld (de bezoekers van de raadszaal) liet het stadsbestuur door middel van deze schilderijen zien dat zij een ideaal (het goede bewind) nastreefden. – De fresco's (die alle wanden beslaan) verfraaien de zaal en dat draagt bij aan het prestige en/of de status van het stadsbestuur. 	
	per juiste reden	1
15	<p>maximumscore 2</p> <p>(Een frescoschilder werkt op natte kalk, die per dag of in dagdelen op een muur wordt aangebracht. De schildering, die zich verbindt met de natte kalk, moet klaar zijn voordat de kalk is opgedroogd.)</p> <p>twee van de volgende antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Er moet snel gewerkt worden en het is dus moeilijk om uitgewerkte details aan te brengen. – De schildering moet in één keer goed zijn. Als de kalk eenmaal is opgedroogd zijn er niet of nauwelijks wijzigingen mogelijk. – De schilder (kan zijn ondertekening niet zomaar inkleuren: hij) moet schilderen met een voorbeeld naast zich, omdat de ondertekening voor een deel (met natte kalk) is bedekt. 	
	per juist antwoord	1
16	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De vrouw op de voorgrond staat met de rug naar de beschouwer toe, waardoor je over haar schouder meekijkt naar de stad. – Door de afsnijding aan de onderkant lijkt het of je zelf dicht bij haar staat (op het balkon of in de deuropening). – De fragmentarische vormgeving met meerdere perspectieven trekt de beschouwer het beeld in. 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
17	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De stad is opvallend kleurig met veel verschillende kleuren die met elkaar contrasteren. – Veel verschillende richtingen maken de compositie onrustig. – Er is sprake van een ritme van vormen (steigers, ramen). – De vormen zijn scherp / hoekig en/of gefragmenteerd waardoor een dynamisch geheel ontstaat. 	
	per juist antwoord	1
18	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • het futurisme • voorstelling (het antwoord moet de volgende strekking hebben): Lawaai en/of bouwactiviteiten maken deel uit van het moderne leven en de vooruitgang die door de futuristen werd verheerlijkt 	1
19	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Mondaine / opgedirkte dames (van lichte zeden) met opvallende hoeden / kleding flaneren tussen heren in donkere pakken. – De gezichtsuitdrukkingen dragen bij aan de spanning: bijvoorbeeld de ‘harde’ blik van de vrouw op de man die zich afwendt. 	
20	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hij geeft de figuren gedeformeerd weer of hij schildert scherpe of hoekige vormen (in plaats van naturalistische figuren), waardoor een kil / liefdeloos effect ontstaat. – Hij hanteert een zichtbare, enigszins grove penseelstreek waardoor het geheel ‘nerveus’ of weinig verfijnd aandoet. – Het beeldvlak is helemaal gevuld met figuren en/of scherpe vormen, waardoor de compositie onrustig of hectisch aandoet. – Er is nauwelijks ruimtelijkheid: de figuren zijn tamelijk vlak en/of opeengepakt, waardoor een sfeer ontstaat van beklemming en/of onrust. 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Passanten

21 maximumscore 2

twee van de volgende effecten:

- De nadruk ligt nu op het lichaam en/of het lopen en/of de fysieke inspanning van het lopen en/of de grote, wijd uitstaande, stevige benen.
- De brede torso valt nu meer op, waardoor het beeld meer kracht / mannelijkheid krijgt.
- Het beeld wordt nu een ‘metafoor’ in plaats van een realistische scène.
- Het beeld verwijst op die manier naar klassieke beelden, die vaak beschadigd zijn.

per juist effect

1

22 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- Hanteringswijze: Rodin boetseerde in klei. Hij liet sporen van het boetseren zichtbaar, werkte gietnaden niet weg en/of liet barsten in de klei gewoon zitten
- Vernieuwend daaraan is dat zijn beelden daardoor ‘onaf’ lijken; in de negentiende eeuw werden beelden gedetailleerd uitgewerkt en/of werden bronzen beelden gepolijst

1

1

23 maximumscore 2

- voordeel van een sokkel:

De sokkel verheft het beeld letterlijk en daarmee ook figuurlijk, zodat je het als een kunstwerk ervaart en/of waardoor het een zekere achting afdwingt, of: volgens de traditie hoort een sculptuur op een sokkel te staan.

1

- nadeel van een sokkel (één van de volgende):

– Als een beeld van circa 2 meter op de grond staat is de figuur (iets meer dan) levensgroot en kun je hem ervaren als een (grote) wandelaar tussen de echte mensen, of: er ontstaat een spannender relatie met de beschouwer.

– Je moet de intenties van een kunstenaar volgen: als Rodin het beeld met opzet op de grond plaatst, moet je het niet op een sokkel zetten (dan wordt het een standbeeld en dat was niet de bedoeling).

1

Vraag	Antwoord	Scores
24	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De figuur is heel dun en neemt zelf nauwelijks ruimte in, of: de figuur is relatief lang of hoog (en dun) waardoor er veel ruimte om hem heen is (die bij het beeld hoort). – De lijnen van zijn benen (en armen) omschrijven ruimte, die deel gaat uitmaken van het beeld. – Het grote ‘plein’ waarop de figuur loopt is onderdeel van het kunstwerk: die ruimte wordt dan ook bij het totale beeld betrokken. 	
	per juist antwoord	1
25	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De figuur is ijl (als een schim) of lang en dun, waardoor hij weinig kracht of stabiliteit lijkt te hebben. – De figuur heeft een grove, ruwe structuur waardoor hij ‘aangevreten’ lijkt. – De figuur bevindt zich op een groot leeg vlak, waardoor hij eenzaam aandoet. 	
	per juist antwoord	1
26	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Er zijn twee figuren te zien die geen contact met elkaar hebben en/of die allebei alleen zijn. – De figuren zijn van elkaar gescheiden door (een zekere afstand en door) een wand. – Er is een omgeving gemaakt die een lege, ongezellige horecagelegenheid suggereert: een decor van kunststof, aluminium en tl-buizen. – De figuren zijn in zichzelf gekeerd: de man heeft zijn blik naar de grond gericht en/of de vrouw lijkt voor zich uit te staren naar het tafelblad. – De witte kleur maakt de figuren anoniem(er). 	
	per juist antwoord	1
27	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • De mensen kijken (op een enkele na) niet naar de beschouwer, dus ze keken niet in de camera • Ze bewegen zich ongedwongen en/of ze poseren niet: het zijn snapshots of momentopnames van ‘normale’ bewegingen van voorbijgangers (zonder enscenering) 	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
28	maximumscore 2	
	Het antwoord moet de volgende strekking hebben:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Voorstelling: Je ziet verschillende typen mensen, jong en oud, net of slordig, die (op die ene dag op dat ene plein binnen enkele uren) allemaal ‘legerbroeken’ dragen of anderszins een camouflagemotief in hun kleding hebben. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Hieruit blijkt dat: mensen denken dat ze individuen zijn die onder meer zelf kiezen wat ze dragen. Deze foto’s maken duidelijk dat we meer op elkaar lijken dan we denken of willen en dat we allemaal meedoen met een bepaalde mode. 	1
29	maximumscore 2	
	drie van de volgende antwoorden:	
	<ul style="list-style-type: none"> – Het is een reeks (even grote) foto’s die naast elkaar gerangschikt als één geheel gepresenteerd worden. – De mensen zijn allemaal vanuit hetzelfde standpunt gefotografeerd: min of meer frontaal naar de fotograaf / beschouwer gericht. – Ze zijn allemaal van top tot teen in beeld. – De figuren zijn tamelijk krap uitgesneden met weinig omgevingsruimte. 	
	Indien drie antwoorden juist	2
	Indien twee antwoorden juist	1
	Indien minder dan twee antwoorden juist	0
30	maximumscore 1	
	Het antwoord moet de volgende strekking hebben (één van de volgende):	
	<ul style="list-style-type: none"> – Hij fotografeert heel gewone mensen, waarvan de meesten waarschijnlijk niet vaak naar galeries of musea gaan. Zij zouden de foto’s waar zij op staan nooit te zien krijgen. Door het werk buiten het museum te exposeren op plaatsen waar veel mensen komen, vergroot hij de kans dat zijn ‘modellen’ zijn werk tegenkomen. Daarmee haalt hij ze uit de anonimiteit en/of geeft hij hen iets terug. – Hij plaatst zijn kunst in de openbare ruimte, waardoor veel mensen ermee geconfronteerd worden, niet alleen de betalende museumbezoeker. Kunst laat je stilstaan bij en/of nadenken over de wereld en het is in die zin iets wat de kunstenaar aan de mensen geeft. – Hij haalt zijn beelden van de straat, dus uit de openbare ruimte; door ze daar ook weer te exposeren geeft hij de beelden terug. 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Straatkunst

31 maximumscore 3

drie van de volgende antwoorden:

- Er ontstaat een bepaalde textuur of een reliëf, doordat het ‘gladde’ karakter van het gedrukte oppervlak verloren gaat.
- Door de grillige, rafelige randen ontstaan er vormen die er ‘handgemaakt’ uitzien en op kwaststreken lijken (zoals bij het abstract expressionisme).
- Door het scheuren lijken verschillende kleuren door elkaar te lopen, wat het schilderachtig maakt.
- Het beeld wordt abstracter: doordat herkenbare tekst en beelden voor een deel verloren gaan, ontstaan er vormen die niet meer naar de werkelijkheid verwijzen.

per juist antwoord

1

32 maximumscore 1

één van de volgende aspecten:

- Het onderwerp (Marilyn Monroe) stamt uit de alledaagse beeldcultuur van die tijd, of: het betreft een icoon uit de (Amerikaanse) filmwereld.
- De basis voor dit werk wordt gevormd door bestaande, eigentijdse affiches (in plaats van verf op linnen).
- De pop art verzette zich met figuratieve voorstellingen tegen de dominantie van de abstracte tendenzen in de schilderkunst van de jaren vijftig.

33 maximumscore 2

twee van de volgende aspecten:

- De vaten blokkeren de doorgang van de straat.
- De vaten zijn van metaal / ijzer.
- Ze vormen een (veelkleurige, decoratieve) afsluiting of ‘muur’.

per juist aspect

1

Vraag	Antwoord	Scores
34	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dada maakte de alledaagse werkelijkheid tot kunst en/of maakte gebruik van readymades of ‘objets trouvées’. Christo doet iets vergelijkbaars door een werk van olievaten te maken. - Net als bij dada zijn materiaal en werkwijze hier tegendraads en experimenteel en/of is vakmanschap onbelangrijk. - Het werk heeft net als bij dada een anarchistisch of provocerend karakter of daagt het publiek uit: een wegversperring van olievaten (die bovendien tot kunst verklaard wordt). - Sommige dada-kunstenaars (met name in Berlijn) waren politiek geëngageerd; Christo laat het publiek ervaren hoe een versperring voelt en/of neemt met dit werk een politiek standpunt in. <p>per juist antwoord</p>	1
35	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorstelling: één van de volgende aspecten: <ul style="list-style-type: none"> - Op een muur is een raam geschilderd, dat daar heel goed in het echt had kunnen zitten. - De voorstelling van een kapotte ruit valt niet op in een omgeving die een afbraakpand suggereert en/of rondvliegende glasscherven passen in deze afbraakomgeving. • Vormgeving: één van de volgende aspecten: <ul style="list-style-type: none"> - Er is weinig kleurcontrast tussen de zwart-witte schildering en de eveneens kleurloze omgeving. - Het formaat van het raam is aannemelijk binnen de omgeving en/of de televisie (met verkortingen) is aannemelijk van formaat en/of vorm. - Er is sprake van vormrijm met de omgeving: de rechthoekige en scherfachtige vormen. 	1
36	<p>maximumscore 1</p> <p>één van de volgende antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - figuur A: De rat (is tweedimensionaal op ware grootte afgebeeld en) heeft een (tweedimensionaal) verblik in zijn poten, dat leeg lijkt te stromen over de plint en de echte stoep, waar ook uitgelopen verf te zien is. - figuur B: De rat (is tweedimensionaal op ware grootte afgebeeld en) houdt een zaag tegen een getekende cirkel op de stoep: Banksy suggereert dat hij een gat in het trottoir zaagt. - figuur C: De rat (is tweedimensionaal op ware grootte afgebeeld en) heeft een drillboor waarmee hij de (driedimensionale) plint lijkt te gaan verbrijzelen (de beschadigde hoekrand van de muur lijkt al door hem te zijn aangetast). 	

Vraag	Antwoord	Scores
37	<p>maximumscore 2</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Net als Banksy ondernemen de (kleine onopvallende maar) stoere (dappere) ratten illegale en stiekeme acties: ze ‘bekladden’ of ‘vernielen’ de openbare ruimte, maar zijn ook grappig en/of geven op een speelse manier commentaar • Verder vormen ratten een plaag en/of zijn het ‘stadsbewoners’ die niemand wil zien. Ze symboliseren bij Banksy het verzet tegen de (kapitalistische) maatschappij, wat straatkunstenaars soms ook doen 	<p>1</p> <p>1</p>
38	<p>maximumscore 2</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Boodschap: Banksy wil ons duidelijk maken dat McDonald’s gevaarlijk is: het is een producent van ongezond junkfood (waar je dik van wordt) die kinderen verleidt met ‘happy meals’ (waarbij je cadeautjes krijgt). • Manier waarop hij de boodschap overbrengt: Banksy doet dit door het publiek te shockeren: een onschuldige scène met een reclameballon van het bedrijf krijgt opeens een gruwelijk gevolg: de McDonald’s-clown verleidt kinderen en brengt ze dan schade toe. 	<p>1</p> <p>1</p>
39	<p>maximumscore 1</p> <p>Ja, want (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het werk van Banksy kun je beschouwen als (geëngageerde) kunst omdat het aanzet tot nadenken en/of omdat hij steeds nieuwe, originele beelden of happenings verzint (met een eigen ‘handschrift’) waarmee hij het publiek verrast. – Het illusionisme van bijvoorbeeld de ratten is overtuigend / knap uitgevoerd. <p>of</p> <p>Nee, want (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zijn muurschilderingen / tekeningen zijn schematisch of eenvoudig van vorm, zoals veel graffiti die je overal tegenkomt. Het lijken eerder grappen (een nep-raam, ratjes die iets grappigs uithalen) dan serieuze kunstwerken. – De happening met de clown is vooral een politieke actie tegen een groot kapitalistisch bedrijf. De boodschap staat voorop en de ‘vormgeving’ is ondergeschikt. 	

Bronvermeldingen

afbeelding 1, figuur 1	De Kiefhoek, Rotterdam, architect J.J.P. Oud
afbeelding 2, figuur 2 en 3	Bergpolderflat Rotterdam, architect W. van Tijen
afbeelding 3, 4, 5, 6 en figuur 4	Woongebouw Barcelona, Amsterdam, architect Bruno Albert
afbeelding 7, 8, 9, 10 en figuur 5	Ambrogio Lorenzetti, Palazzo Pubblico, Siena
afbeelding 11	Umberto Boccioni
afbeelding 12	Ernst Ludwig Kirchner
afbeelding 13 en 14, figuur 6	Auguste Rodin
afbeelding 15	Alberto Giacometti
afbeelding 16	George Segal
afbeelding 17	Hans Eijkelboom
afbeelding 18	Mimmo Rotella
afbeelding 19	Christo
afbeelding 20, 21, 22, 23 en figuur 7	Banksy

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.